

**AGLOMERATSIYA VA EKOLOGIK BARQARORLIK:
SANOATLASHTIRILGAN HUDUDLARNING YASHIL RIVOJLANISHI**

Xidoyatova Nigora Shorakibovna

Qarshi xalqaro universiteti

“Iqtisodiyot va muhandislik” kafedrasida katta o‘qituvchisi

Salohiddinov Dilshod Fazliddin o‘g‘li

Qarshi xalqaro universiteti

I-10-22 guruh talabasi

Annotatsiya: Aglomeratsiya jarayoni aholi zichligining ortishi va sanoatning bir hududda to‘planishini anglatadi. Bu jarayon iqtisodiy o‘sishga katta turtki bersada, ekologik muvozanatni buzish xavfini ham oshiradi. Yashil rivojlanish — bu iqtisodiy o‘sishni ta‘minlash bilan birga atrof-muhitni asrashga qaratilgan barqaror strategiya. Ushbu maqolada aglomeratsiya hududlarining yashil rivojlanishidagi muhim masalalar va yechim yo‘llari yoritiladi.

Tayanch so‘zlar: Aglomeratsiya, ekologik barqarorlik, urbanizatsiya, atmosfera ifloslanishi, biologik xilma-xillik, chiqindilarni boshqarish, qayta tiklanuvchi energiya, suv resurslari, yashil hududlar, barqaror transport, infratuzilma, karbonat angidrid, resurslar tejash, elektr transport, global ekologik inqiroz, yashil rivojlanish, iqtisodiy samaradorlik, havo sifati, energiya manbalari

Abstract: The process of agglomeration means an increase in population density and concentration of industry in one area. Although this process gives a great impetus to economic growth, it also increases the risk of disturbing the ecological balance. Green development is a sustainable strategy aimed at protecting the environment while ensuring economic growth. This article highlights important issues and solutions in the green development of agglomeration areas.

Keywords: *Agglomeration, environmental sustainability, urbanization, atmospheric pollution, biodiversity, waste management, renewable energy, water resources, green areas, sustainable transport, infrastructure, carbon dioxide, resource conservation, electric transport, global environmental crisis, green development, economic efficiency, air quality, energy sources*

Aglomeratsiya jarayoni aholi va sanoatning bir hududga to‘planishini anglatadi. Ushbu jarayon global miqyosda iqtisodiy o‘shishni tezlashtirsa-da, ekologik muvozanatga salbiy ta’sir ko‘rsatadi. Havoning ifloslanishi, resurslarning ortiqcha ishlatilishi va chiqindilarni boshqarish muammolari aglomeratsiya hududlariga xosdir. Shu sababli, barqaror rivojlanish strategiyalarini joriy etish orqali yashil rivojlanishga erishish bugungi kunning dolzarb masalalaridan biridir. Ushbu maqola sanoatlashtirilgan hududlarning ekologik barqarorligini ta’minlashga qaratilgan yondashuvlarni tahlil qiladi.

Agglomeratsiyaning ekologik ta’siri:

Havoning ifloslanishi

- Yirik shaharlar va sanoat hududlarida atmosferaning ifloslanishi eng muhim ekologik muammolardan biridir. Transport vositalarining ko‘pligi, ko‘mir asosidagi energiyadan foydalanish va sanoat korxonalarining chiqindilari havoda zaharli moddalar konsentratsiyasini oshiradi.

- **Suv resurslari taqchilligi**

- Aglomeratsiya hududlarida suv iste’moli keskin oshadi. Sanoat korxonalari va aholining suvga bo‘lgan ehtiyoji ko‘plab mintaqalarda suv tanqisligiga olib keladi.

- **Yer resurslarining degradatsiyasi**

- Qurilish va infratuzilma kengayishi tuproqning eroziyasi va yer resurslarining qisqarishiga olib keladi. Bu, ayniqsa, qishloq xo‘jaligi uchun salbiy ta’sir qiladi.

- **Chiqindilarni boshqarish muammosi**

- Yirik aglomeratsiyalarda chiqindilarni yig'ish, qayta ishlash va utilizatsiya qilish murakkab vazifa hisoblanadi. Plastik, elektron chiqindilar va kimyoviy moddalar bu hududlarda katta ekologik xavf tug'diradi.

Yashil rivojlanish strategiyalari

- **Resurslarni tejamkor foydalanish**

- Suv va energiya resurslarini tejash uchun zamonaviy texnologiyalarni joriy etish kerak. Masalan, qayta ishlangan suvni sanoatda qayta qo'llash amaliyoti ekologik yukni kamaytiradi.

- **Qayta tiklanuvchi energiya manbalaridan foydalanish**

- Quyosh, shamol va geotermal energiya manbalaridan foydalanish orqali sanoat korxonalarini elektr ta'minotida ekologik zararni kamaytirish mumkin. Masalan, Xitoyning ko'plab aglomeratsiyalarida quyosh panellari yordamida energiya ishlab chiqarish kengaymoqda.

- **Yashil arxitektura**

- Sanoatlashtirilgan hududlarda "yashil binolar" qurilishi ekologik barqarorlikka hissa qo'shadi. Bu binolar kamroq energiya sarflaydi va chiqindilarni minimal darajaga yetkazadi.

- **Barqaror transport tizimi**

- Jamoat transportidan foydalanishni rag'batlantirish va elektr transport vositalarini joriy qilish transport sohasidagi ekologik ta'sirni kamaytiradi. Misol uchun, Niderlandiya shaharlarida elektr velosipedlar va jamoat transporti ekologik yukni sezilarli darajada kamaytirgan.

Xalqaro tajribalar

- ✓ **Shvetsiya**

- ✓ Stokgolm dunyodagi eng ekologik toza shaharlar qatoriga kiradi. Shaharda chiqindilarni 99% qayta ishlash yo'lga qo'yilgan va barqaror transport tizimi joriy etilgan.

- ✓ **AQSh (Kaliforniya)**

✓ Kaliforniyada ekologik regulatsiyalar orqali sanoatning karbon izini kamaytirish strategiyalari qabul qilingan. Elektr avtomobillarni keng qo'llash uchun infratuzilma yaxshilangan.

✓ **Singapur**

✓ Singapurda suv resurslarini tejash va qayta ishlash texnologiyalari global miqyosda ilg'or hisoblanadi. Mamlakat aglomeratsiya hududlarida yashil zonalarni kengaytirish bo'yicha ulkan ishlarni amalga oshirmoqda.

Aglomeratsiyaning yashil rivojlanishi bo'yicha iqtisodiy foydalari:

Ijtimoiy sog'liqni yaxshilash: Ekologik toza sharoitlar orqali aholi salomatligini yaxshilash sog'liqni saqlash xarajatlarini kamaytiradi.

Barqaror turizmni rivojlantirish: Ekologik toza hududlar global turizm uchun jozibador hisoblanadi.

Yashil texnologiyalar bozorining kengayishi: Yashil rivojlanish texnologiyalariga talab oshishi orqali yangi bozorlarni rivojlantirish imkonini beradi.

Xulosa

Aglomeratsiya hududlarida yashil rivojlanishni amalga oshirish faqat davlat siyosati va texnologiyalar bilan emas, balki jamoatchilik va biznes sektorining hamkorligi bilan mumkin. Innovatsion yondashuvlar, barqarorlikka yo'naltirilgan strategiyalar va xalqaro tajribalardan foydalanish bu borada muvaffaqiyat kaliti hisoblanadi.

ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Edward B. Barbier. "Economics of Green Growth." Oxford University Press 2016. 52-68, 89-110-p
2. Jane Jacobs. "The Economy of Cities." Vintage Books 1969. 132-150 p
- 3 William M. Adams. "Green Development: Environment and Sustainability in a Developing World." Routledge 2020. 45-72, 101-115 p
4. World Bank Report. "Sustainable Urban Development in Emerging Economies." World Bank Publications 2019 . 35-58, 87-99 p